

Angered United

Foto: Filmcentrum

Angered United har på tre år avancerat från division fem till division två. I laget spelar talangfulla flickor med stark passion och gemenskap på fotbollsplan. Men snart ska några av spelarna ta studenten vilket kan innebära att fotbollen blir sekundär. För andra är laget, spelet och matcherna fortfarande livsviktiga. **Angered United** är en engagerande dokumentärfilm om att satsa för mycket eller för lite, om de olika villkoren inom idrotten samt – framför allt – om den svåra övergången från barndom till vuxenliv.

Rek för åk 7– gymn

En filmhandledning av Per Ericsson och Kaly Halkawt

Handling

Filmen inleds på en fotbollsplan. Ett damlag står i en cirkel och peppar varandra inför en match. Det är Angered United, laget som har haft imponerande framgångar inom den svenska damfotbollen. På tre säsonger har de lyckats arbeta sig upp från division fem till division två. I medierna kallas laget

”Lilla Barca” för sin tekniska lekfullhet på planen.

Men laget står nu kanske inför stora förändringar. En del av spelarna tar snart studenten och kommer att tvingas välja om de verkligen ska satsa på fotbollen också i framtiden. Vi lär känna fyra av dem. Simona, Gabriella, Arda och Gelena förenas i sin passion

för fotbollen och de delar en värdefull gemenskap som lagkamrater, men vid vuxenlivets tröskel står de inför olika vägval.

Vi får följa flickorna på fotbollsplanen, hemma och i skolan där de diskuterar sina framtidsalternativ. Ska jag studera vidare direkt? Är det möjligt att satsa på fotbollen seriöst?

Vilken typ av liv vill jag leva i framtiden? Funderingar som dessa ockuperar flickornas tankar.

I bakgrunden skymtar också fotbollstränarna som uttrycker stolthet och uppgivenhet inför lagets möjligheter och brister. Tränarna ser lagets potential, men uttrycker frustration över att styrelsen inte satsar så mycket på ett damlag. Tränarna förstår också att flickorna befinner sig i en ålder där studier och annat kan prioriteras framför fotbollen.

Arda, Gabriella och Gelena tar studenten och därefter väntar ovissheten om framtiden, inskrivning på Arbetsförmedlingen och antagningsbesked från universiteten.

Simona, som gått från att vara lagkapten till att bli bänkad på grund av en skada, har ett år kvar på gymnasiet och försöker tappert hålla motivationen för fotbollen uppe.

Mot filmens slut är Gabriella förlovad och har blivit antagen till socio-nomprogrammet på Borås högskola. Arda har börjat arbeta som lärarvikarie och leker med idén om att läsa till idrottslärare. Gelena får ett restaurangjobb, och planerar att förbättra sina betyg för att kunna plugga vidare på universitetet. Simona är skoltrött och kämpar med den fysiska rehabiliteringen för att kunna spela igen. Vad som kommer att hända med Angered United är oklart i slutet av filmen.

Uppbrott och nya ansvar

Angered United kretsar kring ett fotbollslag men handlar lika mycket om att möta livet efter skolans trygga värld. Efter studenten väntar en ovisst tid, ”en tid av ansvar” som Simona och Gelena säger i början av filmen. Det gäller alla i den här åldern.

Och precis som för gänget i *Angered United* är det en tid som också förstärker individuella skillnader och intressen. Gemenskapen, det sammanhållande kitt som tidigare funnits via skolan och fotbollslag, luckras upp och tidigare osedda skillnader, talanger och intressen förstärks.

Allt blir allvarligare. Betygen spelar verkligen roll. För varje framsteg fotbollslaget tar som helhet desto större press sätter det på varje individ att kunskapsmässigt klara nästa steg. För vissa kommer det inte att kunna

fungera som förut. Några kommer att hamna utanför laget och även om det inte innebär att lägga av med fotbollen helt så kanske de tvingas byta klubb. Andra kommer att utvecklas och gå vidare till ännu bättre klubbar. Och vid sidan av fotbollsplanen kommer en del att komma in på högskolan, andra inte. Några får jobb direkt, andra inte.

- Diskutera mål och drömmar efter skolan. Hur mycket tänker eleverna på vad som väntar?
- Tror eleverna att de kommer hålla ihop med samma kamrater lika starkt efter studenten?

Vissa av tjejerna är fullt beredda på den här tiden. Gabriella har planerna klara, betygen är i ordning och såväl utbildning som äktenskap är redan planerat. För Gabriella är fotbollen inte allt utan lite mer som en rolig hobby. För Simona är situationen det omvända. Hon har svårt att motivera sig i skolan och har inga planer för livet, det enda hon vet är att hon älskar fotboll.

Lite typiskt är det Gabriella som även har det lättast på plan. Hon är duktig och får provspela för en allsvensk klubb. Gabriella verkar älska att spela fotboll men är ändå inte redo att offra allt. I filmen hör vi hur tränaren pratar om att hon inte tränar alls utanför fotbollsplanen och att hon hade kunnat nå ”hela vägen” om hon bara varit redo att satsa ännu hårdare. Simona, däremot, satsar allt men har det tuffare både på och utanför plan. Hon börjar få skadebekymmer och har inte en lika självklar plats på planen som Gabriella.

I SVT:s dokumentärserie om ungdomsfotboll, *Blågula drömmar* (se länktips nedan), träffar vi flera spelare, bland annat i det svenska flicklandslaget. Och där ser vi ett liknande mönster, dilemma eller utarmning. Priscila är redo att offra allt för fotbollen men har inte (ännu) en självklar plats i flicklandslaget. För Julia är fotbollen inte allt utan något hon gillar att göra, men inför framtiden tänker hon mer på utbildning än fotboll. Men Julia har en självklar plats i flicklandslaget. Om några år är Priscila och Julia lika gamla som Simona och Gabriella och kommer att lämna gymnasiet. Frågan är vad som händer då.

• Diskutera hur egna intressen och förmågor spelar in i vår vardag. Kan vi bli vad vi vill bara vi anstränger oss tillräckligt mycket?

• Hur mycket påverkar omvärlden vägen vi väljer att vandra? Julia i *Blågula drömmar* är uppvuxen i en välbärgad medelklassfamilj där fotbollen inte är central, Priscila bor med sin syster i en fosterfamilj enbart för att kunna spela fotboll. Hur kommer det att påverka? Jämför med Simona och Gabriella, hur uppfattar eleverna skillnader och likheter mellan flickorna?

• Hur upplevde eleverna de olika tjejerna i filmen? Hur tror de att deras liv ser ut om fem år? Kommer de fortfarande spela fotboll? Kommer de plugga? Vara föräldrar? Jobba?

Träning, sport och idrott ska först och främst vara kul. Någonstans i tonåren förändras sedan detta för några få med talang och rätt vilja och istället för att bara vara kul blir det också allvar, något som inte alltid är roligt för dagen men där drivet att bli bättre och utvecklas är en annan form av belöning och motivation att fortsätta.

Intressant nog är det ofta just motivationen som bestämmer hur långt man kommer. Talangen måste finnas, men det är inte allt för att nå toppen. Ju bättre man är desto större motivation krävs för att orka anstränga sig tillräckligt för att bli ännu bättre – bättre än de med likvärdig talang.

Och allt detta ställs ofta på sin spets samtidigt som vi lämnar gymnasiet, när vi säger adjö till barndomen. Hur rustar vi oss för att möta det? Och vad behöver vi för uppbackning runt omkring oss om det vi drömmer om inte kan bli verklighet?

Dam- och herridrott på lika villkor?

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. En ständig diskussion pågår i medierna om jämställdheten inom olika offentliga sektorer och könsfördelningen inom ledande positioner. Idrott är en kultur där jämställdhetsfrågan aktualiserades på 1970-talet. Sedan dess arbetar många ihärdigt för att uppnå målsättningen

att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar för att utöva sin sport. Dock sker jämställdhetens utveckling inom idrott långsammare än inom många andra kulturer. I en del av filmen diskuterar tränaren och en företrädare för klubben Angered Uniteds framtid och möjligheter att avancera ytterligare i ligasystemet. De är inte särskilt hoppfulla eftersom man saknar ekonomiska resurser och de menar att "hade vi haft ett killag hade det skapat mer engagemang. Tjejerna kommer i andra hand".

Den ekonomiska situationen ser vanligtvis väldigt olika ut för manliga och kvinnliga idrottare, speciellt inom lagsporter. Fotboll är en av världens största idrotter och underhållningsformer och genererar enorma pengar i form av biljettintäkter, tv-rättigheter och varumärken. Men de riktigt stora pengarna roterar framför allt kring ganska få ligor, klubbar och spelare – av manskön.

- Varför är det så? Kan det bero på att den organiserade damfotbollen inte har lika lång historia som herrfotbollen? Vad kan det finnas för orsaker?

Fotbollen genererar pengar för att folk vill betala för att titta på fotboll, vare sig det är på läktaren eller framför tv:n. Just nu vill fler betala för att se herrfotboll på elitnivå än damfotboll. Publiknittet för herrallsvenskan är 2014 cirka 7100 besöker per match. I damallsvenskan är det 857.

Lite förenklat kan man säga att just det storleksförhållandet återfinns i fotbollsspelarnas löner. Genomsnittslönen för en spelare i en allsvensk herrklubb är cirka 61 000 kronor i månaden – motsvarande siffra för de allsvenska damerna är 11 000 kronor. Det är många av damspelarna som inte är heltidsproffs, de har andra jobb vid sidan av elitfotbollen. Men storleksförhållandet mellan snittlön och snittpublik är slående.

- Hur kan damfotbollen få mer publik?

Medierna är en maktfaktor i idrottsvärlden eftersom de skapar uppmärksamhet och betalar för att få visa idrottsevenemang. De betalar för det som de bedömer har störst intresse, det vill

säga flest tittare, läsare, lyssnare. Och det är i detta sammanhang herrfotbollen. Men vilken roll har medierna att spela för att bryta det mönstret?

- Fundera på hur rapportering av idrott går till idag. Har den alltid sett ut på det sättet?
- Be klassen att följa sportsändningar i tv och/eller radio i till exempel en vecka och analysera innehållet. Vilka idrotter får mest uppmärksamhet? Får manlig eller kvinnlig idrottsutövning lika mycket sändningstid? Är sportjournalisterna män eller kvinnor?
- Fundera sedan på hur rapporteringen stämmer överens med "verkligheten": Vilken idrott har flest utövare? Hur ser förhållandet mellan antalet manliga och kvinnliga idrottsutövare ut?
- Finns det idrotter som är mer ojämlika än svensk elitfotboll?
- Är det likadant inom individidrotten? Eller handlar det där om vem som just då är bäst? Vilka sportpersoner får mest uppmärksamhet idag inom sporter som skidåkning, friidrott eller simning? Och går det att få reda på hur olika lönelaget är där?

I repliken i filmen *Angered United* om att de saknar pengar ligger också en känsla av att de saknar uppbackning av lokalbefolkningen, de som vanligtvis kan hjälpa till att bygga ett lag. Angered United är en ganska ung klubb, de har inte funnits särskilt länge. De har inga anor att stå på. De behöver bygga dem. Det är svårt att bygga en allsvensk klubb kring ett talangfullt lag med spelare i samma ålder. Det behövs en bredd och ett visst inflöde av nya spelare.

Och i de sammanhangen är pengar inte allt. För varje division ökar insatserna. Fotbollsförbundet kräver mer och mer av klubbarna när de avancerar i seriesystemet. Resorna blir längre och dyrare. Säkerhetskraven ökar och blir dyrare. Fotbollsplanerna måste hålla vissa standarder. För att klara av allt detta krävs en gedigen bas att stå på och då räcker det kanske inte med enbart pengar.

Ljungskile är ett herrlag som på kort tid avancerade från division fem till allsvenskan men som har haft stora ekonomiska bekymmer sedan de nått toppen. De har ändå lyckats bygga ett lag som har etablerat sig, tack vare att det funnits en stor uppbackning i hemorten. En liknande resa, som tyvärr slutade mindre lyckligt, gjorde Tyresö i damallsvenskan. De avancerade snabbt i seriesystemet och vann allsvenskan och spelade champions league-final men gick också i konkurs.

Trots stor uppmärksamhet – inte minst på hemmaplan. Det gäller kanske att inte växa sig för stor för fort. Och i det sammanhanget spelar anorna roll, som för små lag som Åtvidaberg och Degerfors inom herrfotbollen. Eller Jitex och Mallbacken inom damfotbollen.

- Vad tror ni att Angered United behöver göra för att bli ännu bättre? Och för att skapa en större lokalpatriotism för Angered's damfotbollslag? I vilken division ligger Angered United idag? Och spelar tjejerna från filmen kvar i laget?

Dokumentärens form och det vi inte ser

Så fort man väljer att filma något gör man ett val. Vart filmskaparna väljer att rikta kameran avgör hur vi som publik uppfattar filmens historia. Det gäller såväl fiktions- som dokumentärfilm.

Det primära som skiljer dokumentärfilm från fiktionsfilm är att den gör anspråk på att berätta Sanningen. Dock är det ju inte så enkelt. Distinktionen mellan verklighet och fiktion inom filmmediet är en komplex fråga som ständigt undersöks och omförhandlas av såväl filmforskare som filmskapare.

Angered United är en ganska traditionell dokumentärfilm – det framgår inte minst av filmens form. En klassisk dokumentärfilm använder konventionella dramaturgiska grepp för att förstärka publikens känsla av att det som visas är sant.

I *Angered United* används ofta en observerande kamera på fotbollsplanen, hemma hos flickorna, i skolan och bland fotbollstränarna. Kameran tycks passivt registrera vad som sker för att ge intrycket att filmen skildrar laget utifrån ett "objektivt" perspektiv – som

om samma sak skulle ha skett oavsett om det filmats eller inte. Genom att på detta till synes objektiva sätt filma laget och allt runt omkring skapar alltså filmen en illusion om att det som visas inte är iscensatt, utan en del av "verkligheten". Det vet vi dock ingenting om; filmskaparna kan rentav ha bett tjejerna prata om vissa saker eller spela lite fotboll när vädret var det rätta.

Filmen har också inslag av direkta tilltal till kameran där vissa av flickorna går i dialog med filmaren och delar med sig av tankar och upplevelser, men återigen porträtterat på ett "objektivt" sätt. Det vill säga åskådaren varken hör eller ser den som står bakom kameran och flickorna tittar aldrig rakt in i kameran, vilket kan ge en illusion om att flickorna talar fritt, utan vägledning från filmteamet.

- I *Angered United* är det intressant att se vilka som får utrymme. Ett fotbollslag består av minst elva utespelare och en tränare. Hur många av dessa personer får vi träffa? Varför träffar vi just dem? Hur mycket får vi veta om personernas liv utanför planen? Vi träffar ett par pappor och några systrar, inga mammor. Finns det några idéer om varför?

- Alla som vet att de filmas påverkas av att bli filmade och därför kan en dokumentärfilm aldrig sägas vara

helt objektiv. Den är alltid en version av sanningen, inte Sanningen. Hur tror du att flickornas agerande i *Angered United* påverkas av att de medverkar i en dokumentärfilm? Skulle flickorna ha sett likadana ut, sagt samma saker och agerat på samma vis om de inte blivit filmade?

- Vi får heller inte se något om hur laget uppfattas av deras vänner som inte spelar fotboll eller de som bor i Angered. Tycker vännerna att fotbollen tar för mycket tid? Hur många kommer och tittar på matcherna? Varför tror ni att filmskaparna inte väljer att fokusera på det?

Angered United bygger på den klassiska dramaturgiska strukturen som Aristoteles formulerade redan 300 f Kr och som delar in en berättelse i tre akter. I den första akten sker anslaget, det vill säga här presenteras karaktärer och centrala teman i filmen. Under andra akten fördjupas problematiken så att karaktärerna i tredje akten tvingas agera så att en förändring sker. Alltså en början, en mitt och ett slut.

Hur är den klassiska strukturen synlig i *Angered United*? I första akten presenteras laget och deras resa hittills, där de imponerande nog har arbetat sig upp tre divisioner på lika många år. Men första akten presenterar också problemet: Flickorna i laget befinner

sig i en övergångsperiod i livet där många av dem ska ta studenten. Frågan är hur mycket utrymme fotbollen kommer få i framtiden; kommer de fortsätta att arbeta sig uppåt i divisionerna?

Under andra akten fördjupas vår kontakt med fyra flickor från laget. Vi får se hur flickorna ena stunden står på ett studentflak för att i nästa scen gå till Arbetsförmedlingen och skriva in sig.

Frågan är hur mycket utrymme fotbollen kommer få i framtiden, kommer de fortsätta arbeta sig uppåt i divisionerna? Vi lär känna var och en av dem, ser deras likheter och skillnader.

Mot filmens slut får vi aning om vart flickorna är på väg. En börjar direkt studera på universitet, en annan börjar arbeta på restaurang men har planer på att läsa upp sina gymnasiebetyg, en tredje arbetar som idrottsvikarie på en skola och leker med tanken att bli lärare medan den fjärde tar itu med sin träningsskada och försöker satsa på sitt sista gymnasieår.

- Hur upplevde eleverna filmens dramaturgi? Upplevde de en tydlig "början, mitt och slut" enligt den klassiska strukturen? Jämför gärna med en Hollywoodfilm eller med exempelvis *Fucking Åmål* som till punkt och pricka faktiskt följer Aristoteles narratologiska struktur!

Tips på fördjupning

- Dokumentärfilmen *The Battle of the Sexes* (Zara Hayes, Jamens Eskine, USA 2013). Berättelsen om tennismatchen mellan Billie Jean King och Bobby Riggs som skulle avgöra om män alltid är starkare än kvinnor.

- *Blågula drömmar* (Svt, 2013). En dokumentärserie som följer de allra mest ambitiösa fotbollsspelarna i yngsta flick- respektive pojklandslaget. Finns tillgänglig på SvtPlay. <http://www.svtplay.se/video/1344614/blagula-drommar/avsnitt-1>

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige 2013
Producent: Thomas Reckmann
Manus: Thomas Reckmann
Regi: Thomas Reckmann
Klippning: Andreas Jonsson-Hay

Medverkande: Simona Hanon, Gabriella Heno
Gelena Sabir, Arda Tunka

Tekniska uppgifter

Längd: 57 minuter
Censur: ej granskad, lämplig för alla åldrar
Release: 2014-03-10

Distribution:
Filmcentrum
Bergsunds Strand 39
Box 17099, 104 62 Stockholm
Tel: 08-545 275 00
E-post: distribution@filmcentrum.se

Observera: Svenska Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepetoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära er mer om hur man hittar och bokar film.

Redaktion:

Malena Janson, Regioner, Barn & Unga,
Svenska Filminstitutet, oktober 2014